

KUBA A ALJAŠKA

OTÁZKY A ODPOVĚDI

1. Jaký je dnes stav války v Ukrajině, kdo má na bojišti převahu?

Situace na Ukrajině se v zásadě v posledních dvou a půl letech příliš nemění. Za poslední rok se ruské jednotky posunuly o pár desítek kilometrů. Velkou roli hrají drony, kterých je oproti loňskému roku exponenciálně více a mají větší dolet. Vytvářejí tzv. kill zóny, tedy území, kde je smrtelně nebezpečné se pohybovat. Jestliže na začátku války se dalo přiblížit k frontě na vzdálenost 3–5 kilometrů, nyní je zóna smrti minimálně 20 a někde i 30 kilometrů. To v zásadě vylučuje použití těžké techniky, která je ničena ještě dávno před tím, než vůbec může vstoupit do boje.

Momentálně bojuje především pěchota, která se v noci přesouvá v malých skupinách (3–5 mužů), zakopává se a je zásobována drony, dokud se nepodaří postoupit dalším týmům a zaútočit. Tradiční zákopová fronta už neexistuje, bojiště připomíná šachovnici izolovaných opěrných bodů. To výrazně komplikuje rotaci vojáků i evakuaci raněných – někdy trvá i deset dní, než se k nim zdravotníci dostanou, přičemž jsou mezitím zásobováni pouze drony. Drony ohrožují i civilisty: například v Chersonu, kde ruská armáda působí z druhého břehu řeky, je město pod jejich neustálým dohledem. Pořádají tady „lidské safari“, tedy jakýkoliv pohyb na ulici může představovat smrtelné nebezpečí.

Rusko má stále převahu v živé síle a těžké technice. Zejména klouzavé bomby o hmotnosti 500 kg jsou velkým nebezpečím, Ukrajinci proti nim nemají obranu. Nicméně charakter bojů znemožňuje tuto převahu využít pro operativní průlom, není možné shromáždit nějakou údernou sílu většího rozsahu, aniž by nebyla drony objevena a zničena.

Obě strany trpí nedostatkem vojáků. Ti nejmotivovanější už dávno v armádě jsou, mnozí padli nebo jsou ranění. Mobilizace není populární a přibývá dezercí. Některé zdroje tvrdí, že většinu ukrajinských jednotek chybí až třetina lidí kvůli ztrátám i odchodům, i když část dezertérů se po čase vrací. Nový ukrajinský ministr obrany Myhailo Fjodorov koncem roku 2025 prohlásil, že dezertovalo asi 200 tisíc vojáků. Kyjev se zatím brání mobilizaci mladších 25 let a upřímně řečeno ani příliš aktivně nehledá dezertéry. Mimo záznam to vojáci vysvětlují tím, že voják, který může v jakýkoliv okamžik utéct, je ve skutečnosti spíše ohrožením jednotky než přínosem.

Nejde ale jen o armádu. Všichni Ukrajinci, bez ohledu na to, kde žijí, trpí obrovským stresem. Prakticky nikdo již nechodí do protiletectvých krytů, maximálně rodiče dávají malé děti spát do koupelny, aby za dvěma stěnami byly ve větším bezpečí. Prudce přibývá psychických onemocnění, stoupá rozvodovost, zvyšuje se počet sebevražd. Současně musí fungovat ekonomika, protože Ukrajina platí zhruba polovinu nákladů na válku. Celkově se dá říct, že ukrajinská společnost je nesmírně unavená. Zimní ruské útoky na energetickou infrastrukturu ponechaly ve dvacetistupňových mrazech bez elektřiny a tepla desetitisíce lidí. Představte si obyvatele paneláků, kteří chodí do dvanáctého patra pěšky, vynášejí tam vodu, svítí si svíčkami a mají v bytě teplotu kolem nuly. Nikdo ale nehovoří o kapitulaci, Ukrajinci chtějí především bezpečnostní záruky, aby se situace po několika letech neopakovala, kdy by se Vladimir Putin mohl rozhodnout, že tentokrát Ukrajinu vyřídí nadobro.

2. Jaké jsou dosavadní oběti války (vojenské, civilní) a jaké jsou územní ztráty či zisky?

Přesná čísla padlých a zraněných neznáme, protože je obě strany považují za státní tajemství. Novináři serveru Meduza a ruské redakce BBC dávají dohromady jmenný seznam všech padlých ruských vojáků a ověřují jejich identitu. Chodí po hřbitovech a fotografují čerstvé náhrobky, prodírají se místními internetovými fóry, sledují pomníčky na školách. V polovině února 2026 čítal jejich seznam 177 433 jmen. Sami autoři odhadují, že zhruba třicet procent jmen se nedostane na veřejnost. Na základě

soudní statistiky o dědictvích je jasné, že padlých je minimálně 217 tisíc. Celkový počet je tedy podle autorů kolem tří set tisíc. Podle armádních příruček na jednoho padlého připadají dva až tři těžce ranění. To by znamenalo, že by se ztráty ruské armády blížily k milionu osob.

Podobný ukrajinský projekt má seznam 60 tisíc padlých ukrajinských vojáků, byť zde je to více závislé na tom, koho do databáze zanesou jejich příbuzní či přátelé. Každopádně podle stejné logiky by počet ukrajinských padlých měl dosahovat asi 90 tisíc a spolu s těžce zraněnými by se celkové ztráty měly blížít třem stovkám tisíc lidí.

Územní ztráty zůstávají poslední dva roky prakticky stejné. Ukrajina ztratila Luhanskou a většinu Doněcké oblasti, celou levobřežní část Chersonské oblasti a část Záporožské oblasti. Ruská armáda postupuje v řádu stovek kilometrů čtverečních ročně. Oblíbený bonmot, že tímto tempem dosáhne Kyjeva za osmnáct let, by ale neměl zastírat fakt, že skutečně postupuje a ukrajinské armádě se tento postup nedaří zastavit.

3. Jaké scénáře dalšího vývoje války jsou dnes považovány za nejpravděpodobnější (zamrzlý konflikt, eskalace, vyjednaný mír) a co by k nim muselo vést?

Výchozí pozice jsou jasné. Ukrajina je vyčerpaná, chybí jí vojáci, je finančně a částečně i vojensky závislá na západní pomoci. Společnost trpí neustálým stresem a často také fyzickým strádáním v podmínkách nejhroší zimy od počátku konfliktu a ruským ničením energetické infrastruktury. Nicméně Ukrajinci zůstávají nezlomení, především kvůli přesvědčení, že pokud by kapitulovali, přestane Ukrajina existovat jako suverénní stát a s vysokou mírou pravděpodobnosti i Ukrajinci jako národ.

Rusko, respektive Kreml, je přesvědčeno, že vítězí. Má téměř nevycerpatelné lidské zdroje, vojenský průmysl se adaptoval k sankcím, ruská společnost je brutálními represemi zastrašená a nemůže představovat ohrožení pro Kreml. Obyčejných Rusů se válka téměř netýká a ve své značné části přistoupili na argument Kremlu, že ve skutečnosti jde o konflikt s degenerovaným Západem.

Tudíž varianta se zamrzlým konfliktem podél současné frontové linie bez nějaké dlouhodobější dohody je málo pravděpodobná. Rusko ji určitě chtít nebude, protože z jeho hlediska k tomu není důvod. Ukrajina na to nepřistoupí, protože zcela logicky požaduje železobetonové bezpečnostní garance, aby se nemohlo stát, že za pár let se Vladimir Putin rozhodne, že dotáhne svůj plán podmanění Ukrajiny do konce.

Současně na eskalaci konfliktu ani jedna strana nemá síly a prostředky. Je to opotřebovací válka, ve které má Rusko pocit, že Ukrajina tahá za kratší konec. Ukrajinci zase mají pocit, že Rusko nakonec vykrvácí a sankce povedou k velkým ekonomickým problémům v Rusku. Ironické je, že obě strany mají do určité míry pravdu. Jenže otázka je, komu dříve dojdou síly.

Takže nejpravděpodobnější je scénář, kdy skutečně dojde k nějaké trvalé dohodě. Že Vladimir Putin usoudí, že dosáhl maxima možného a pokračování konfliktu bude příliš poškozovat ruskou ekonomiku bez šance na to, že by se Ukrajina v dohledné době mohla zhroutit. Na druhou stranu Volodymyr Zelenskij si řekne, že pokud nepřijme část ruských požadavků, zejména co se týče územních ústupků v Doněcké oblasti, tak situace jeho země bude jenom horší. Ovšem je otázkou, kdy k takovému chápání obě strany přijdou.

Velkou roli v tom bude hrát i pozice amerického prezidenta Donalda Trumpa. Toho totiž na podzim čekají volby uprostřed jeho prezidentského cyklu a republikáni čelí hrozbě ztráty kontroly nad Kongresem. Takže Trump bude potřebovat nějaké vítězství a uzavření míru na Ukrajině by se mu více než hodilo. Zatím Trump výrazně tlačil hlavně na Ukrajinu, ale třeba nátlak na Indii vedl ke snížení nákupu ruské ropy, což ruský rozpočet pocítil.

4. Jaké jsou hlavní válečné cíle Ruska a Ukrajiny dnes a nakolik se liší od jejich cílů na začátku konfliktu?

Hlavním válečným cílem Ruska byla denacifikace a demilitarizace Ukrajiny. Alespoň tak o tom hovořil Vladimir Putin během vyhlášení války, tedy „speciální vojenské operace“. V praxi to znamenalo odstranění vlády Volodymyra Zelenského a nahrazení promoskevskou vládou v čele s některým ze spojenců Moskvy, nejspíše z řad lidí, kteří uprchli do Moskvy po svržení prezidenta

Viktora Janukovyče v roce 2014. Následně by se změnila ukrajinská ústava, kde by byla zakotvena neutralita Ukrajiny, aby země nemohla vstoupit do NATO. Také by byla uzákoněna role ruštiny coby státního jazyka a vedoucí role pravoslavné církve moskevského patriarchátu. Cílem nebyla okupace země, Kreml byl přesvědčen, že operace bude blesková. V řádu dnů měl padnout Kyjev a do několika týdnů měly být ruské jednotky na hranicích s Polskem. Moskva byla natolik přesvědčena o tom, že naprostá většina Ukrajinců bude její jednotky vítat, že v druhém sledu postupovaly jednotky Rosgvardije, které jsou primárně určeny pro potlačování civilních protestů. Proto si vezly s sebou obušky a štíty, protože předpokládaly, že budou muset maximálně rozhánět protesty hrstky ukrajinských nacionalistů.

Jenže se tvrdě přepočítali. Ukrajinci se po prvotním šoku postavili na tvrdý odpor. Dokázali ubránit Kyjev, vytlačit ruské jednotky z centrální Ukrajiny, zastavit postup Rusů na Oděsu a stabilizovat frontu. Poslední dva roky je situace stále stejná. Ruská armáda velmi pomalu a za cenu velkých ztrát postupuje, byť tempem pár kilometrů týdně a někdy i méně., ale postupuje a pro Vladimira Putina je to důkazem, že má převahu. Že stačí jen počkat, než podpora Západu ustane a Ukrajina se zhroutí. Nicméně Kreml nejspíše sám chápe, že nemá sílu prorazit ukrajinskou obranu, a proto modifikuje své požadavky. Rétoricky ruský prezident stále hovoří o potřebě „odstranění prvotních příčin konfliktu“, tedy se vrací ke svým původním požadavkům z února 2022. Přinejmenším Rusko dnes otevřeně požaduje za uzavření mírové dohody minimálně stažení ukrajinské armády ze zbytku Doněcké oblasti, která je stále pod kontrolou Kyjeva. Podle zákulisních informací z posledního roku by možná Rusko bylo ochotno uzavřít mír za předpokladu ukrajinských územních ústupků a mezinárodního uznání okupace ukrajinských oblastí.

Ukrajina od samotného začátku velké války v roce 2022 čelí existenčnímu ohrožení vlastní státnosti. Takže jakkoliv by si Ukrajinci na začátku plnohodnotného vpádu přáli odražení ruského útoku a v ideálním případě i získat území okupovaná Moskvou, tak se to brzy změnilo na náladu „vydržet za každou cenu“. A tato nálada v ukrajinské společnosti do velké míry přetrvává dodnes, bez ohledu na mráz, neustálé ničení základní infrastruktury a ztráty vojáků na frontě. Je to směs odhodlání a fatalismu, ale bez rezignace.

5. Mají ukrajinské ženy povinnost sloužit v armádě? Kolik se jich přihlásilo do služby od počátku války a na jakých pozicích nejčastěji působí?

Ženy na Ukrajině nemají povinnost sloužit v armádě, všechno jsou to dobrovolnice. Od vypuknutí velké války v roce 2022 existuje pro ženy v určitých profesích povinnost se registrovat, hlavně se to týká lékařek a zdravotnic. Nicméně to je především pro případ nějaké nouze, žádná žena povolána do armády nebyla. Od počátku války se ale počet žen v armádě zdvojnásobil, od předválečných padesáti tisíc na zhruba sto tisíc v roce 2025. Z toho z posledních dostupných údajů ze srpna 2025 jich přímo na frontě slouží 5 500. Velká většina jsou zdravotnice, ale od roku 2018 platí zákon umožňující ženám sloužit v bojových profesích, takže je můžete najít mezi ostřelovačkami nebo operátorkami dronů. Z nebojových profesí jich mnoho pracuje v týlových službách. Motivace jsou nejrůznější, od vlasteneckých pohnutek po rodinné příběhy, kdy manželka chce být blízko ke svému partnerovi.

6. Jakou roli hrají ženy na Ukrajině mimo armádu – například v udržování chodu státu, ekonomiky, zdravotnictví nebo humanitární pomoci?

O roli žen v ukrajinské společnosti by se daly psát vědecké práce. Jakkoliv společnost je tradičně maskulinní, už od dob Sovětského svazu ženy na sobě táhly značnou část chodu domácností, bez ohledu na to, že prakticky všechny byly zaměstnané, péče o děti byla téměř výhradně na nich. V posledních dvaceti letech se situace sice změnila, ale tradiční schéma, že žena se má hlavně starat o rodinu a muž vydělávat peníze, je stále silné. A to i v rozdílných platech a podobných věcí, které známe i z jiných evropských zemí, včetně Česka.

Od počátku války role žen přirozeně jen vzrostla, zejména v zemědělství, kde po mobilizaci mužů z venkova přebírají jejich

práci a drží ukrajinské zemědělství nad vodou. Mobilizace se přitom týká hlavně lidí z vesnic, protože ti se na rozdíl od obyvatel měst nemohou schovat před vojenskou správou. Totéž se, byť v menší míře, týká třeba zdravotnictví a dalších oblastí, velkou roli hrají ženy v různých humanitárních organizacích.

7. Jak válka dopadá na běžný život ukrajinských civilistů v zázemí – dostupnost práce, vzdělání, zdravotní péče a psychické zdraví?

Válka dopadá na všechny Ukrajince v prakticky jakémkoliv aspektu každodenního života, nejvíce poblíž fronty. V Chersonu dnes žijí jen lidé, kteří nemají kam odejít nebo zaměstnanci státních institucí či klíčových podniků. Ruské drony z opačné strany řeky létají nad městem a mohou útočit prakticky na cokoliv, co se hýbe. Výuka ve školách probíhá především online, což má výrazný dopad na psychický stav dětí. Jen o málo lepší je situace v Charkově, tam dokonce vznikly školy v metru, aby děti byly v bezpečí. Zdravotnictví sice funguje překvapivě dobře, ale nemocnice se mohou kdykoliv stát cílem útoku ruských dronů a raket. Situace na pracovním trhu je v zásadě stabilní. Úbytek průmyslové výroby v zásadě kompenzoval odjezd milionů praceschopných Ukrajinců a Ukrajinek do zahraničí.

Otázka psychického zdraví je a bude obřím problémem. Jeden kyjevský psycholog na otázku, zda se Ukrajinci potýkají se syndromem posttraumatické poruchy, ironicky odpověděl, že nikoliv. Protože žádné „post“ v jejich případech neexistuje, situace stále trvá. Každý z Ukrajinců uléhá večer do postele s plným vědomím, že se také nemusí probudit. Čtyři roky trvající psychický tlak si přirozeně vybírá velikou daň. Roste rozvodovost, počet sebevražd i lidí s natolik těžkými psychickými problémy, že nemohou ve společnosti normálně fungovat. Nejhorší je, že psychická traumata se nedají vyléčit rychle, mohou trvat dlouhá léta a některá nejde překonat vůbec.

8. Jaký význam má mezinárodní vojenská pomoc (USA, EU, NATO) pro schopnost Ukrajiny pokračovat v obraně a jaké jsou její limity?

Západ se od podzimu roku 2021 snažil ruského prezidenta Vladimira Putina od útoku na Ukrajinu odradit a varoval zavedením drtivých ekonomických sankcí. Do Moskvy přijížděli světoví státníci, francouzský prezident Emmanuel Macron mluvil se svým ruským protějškem více než desetkrát. Kreml ale předpokládal, že během několika dnů obsadí celou Ukrajinu a Západ se s tím bude muset smířit. Západ ostatně také nevěřil, že se Ukrajina dokáže ruskému útoku ubránit, i proto poskytoval Kyjevu hlavně zbraně vhodné pro partyzánskou válku (např. protitankové střely Javelin.) Nicméně plán Kremlu zkrachoval. Významnou roli v tom sehrálo chování ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského, který rezolutně odmítl nabídky západních zemí na evakuaci. „Nepotřebuji odvoz, ale zbraně,“ zněla jeho slavná odpověď.

Tím se změnilo i nastavení Západu, který začal dodávat i další zbraně. Jedny z prvních zbraní, které na Ukrajinu dorazily, byly Českou republikou dodané sovětské zbraně z českých zásob. Další země začaly dodávat i sofistikované zbrojní systémy jako raketomety HIMARS. Ty umožnily v roce 2023 letní protiofenzívu ukrajinské armády v charkovské oblasti a osvobození Chersonu. Posléze se západní země dohodly na dodávkách těžké techniky, včetně německých tanků Leopard nebo letadel F-16, což by ještě v první rok války bylo nepředstavitelné.

Západ také poskytuje klíčovou ekonomickou pomoc v řádu desítek miliard, ne-li stovek miliard eur, bez které by se ukrajinská ekonomika zhroutila. Podle různých odhadů Ukrajina vinou ruské agrese přišla o zhruba 40 procent ekonomiky, počínaje železárnami v Mariupolu po třeba Charkovský traktorový závod, které jsou dnes zničeny. Deficit ukrajinského rozpočtu přesahuje třicet procent a tuto díru pokrývá právě západní finanční pomoc.

Obrovskou roli sehrávají i občanské iniciativy, ať již na Ukrajině nebo ve státech EU. Všichni si pamatují na obrovskou solidaritu obyčejných Čechů, kteří pomáhali v prvních měsících uprchlíkům s ubytováním a dalšími potřebami. Značné množství lidí posílalo peníze na účty humanitárních organizací, včetně Člověka v tísni, nebo přímo na účet ukrajinského velvyslanectví v ČR, odkud se nakupovaly zbraně. Podobně se chovají lidé z jiných států EU, přičemž solidarita je největší v Polsku nebo pobaltských státech, ale velké množství uprchlíků přijalo třeba také Portugalsko.

Situace se změnila s příchodem staronového prezidenta Donalda Trumpa. Spojené státy přestaly předávat Ukrajině zbraně bez placení. Nicméně evropské země dokázaly tento výpadek nahradit. Ukrajinský obranný průmysl zesílil i ve spolupráci s německými nebo polskými zbrojovkami a dokáže pokrýt alespoň část potřeb ukrajinské armády, což je mnohem lepší situace než na začátku velké války.

9. Jak válka ovlivnila mezinárodní bezpečnostní architekturu v Evropě a vnímání Ruska jako bezpečnostní hrozby?

Začátek války v únoru 2022 byl pro většinu západních vlád šokem. O ruském útoku byly nejméně od konce léta 2021 přesvědčeny jen Spojené státy a Velká Británie. Šéf francouzské vojenské rozvědky, který přiznal, že naprosto podcenil informace Američanů a Britů, dokonce rezignoval. Všechny rozvědky shodně předpokládaly, že je otázka několika týdnů, než Moskva zvítězí. Nicméně Ukrajina se ubránila a vytvořila zcela novou geopolitickou situaci.

Západní lídři pochopili, že Putinovi ve skutečnosti nejde o Ukrajinu, ale o konflikt se Západem, který podle jeho vnímání upírá Rusku právo na statut velmoci s vlastní sférou vlivu, a je proto potřeba přebudovat celou bezpečnostní architekturu. Do Severoatlantické aliance vstoupilo Finsko a Švédsko, což bylo ještě před rokem 2022 nepředstavitelné. Evropa také začala urychleně posilovat kapacity obranného průmyslu. Výrazně se také změnilo vnímání hybridních hrozeb, od aktivity na sociálních sítích, dezinformačních kampaní po diverzní akce proti podmořským kabelům nebo k žhářským útokům. Všechny tyto případy byly za poslední čtyři roky zadokumentovány a nikdo je již nemůže popírat.

Evropa přešla od improvizovaných reakcí k dlouhodobé strategické odolnosti: EU schválila 90 miliard eur na podporu Ukrajiny v letech 2026–2027, byt se to snaží zablokovat Orbánovo Maďarsko. NATO zesílilo východní křídlo, země jako Česko a Polsko Rusko označují za hlavní hrozbu, což urychlilo obranný průmysl a obranné plánování. Evropský zbrojní průmysl se po desetiletích finančního strádání začíná zvedat. Vznikají společné podniky s Ukrajinci, které mají za cíl nejen zásobovat Ukrajinu zbraněmi, ale také na základě zkušeností z fronty vyvíjet nové zbraně pro evropské armády.

10. Kolik lidí odešlo z Ukrajiny od začátku války a primárně do jakých zemí? Mohou v těchto zemích legálně zůstat, dokud neskončí válka?

Milion lidí na útěku za prvních 7 dní po invazi, zněl odhad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) Filippa Grandiho. Bylo tak zřejmé, že začíná jeden z největších nucených exodů v evropské historii. Ke konci června přesáhl počet prchajících 6,5 mil. Část z nich se na Ukrajinu zase vrátila. K prosinci 2025 mělo statut dočasné ochrany v EU 4,52 milionu Ukrajinců. Nejvíce uprchlíků hostí Německo (1,14–1,23 milionu), Polsko (960 000 – 990 000) a Česko (390 000 – 396 000). Více než čtvrt milionu Ukrajinců dále zamířilo do USA a Kanady. V obou zemích existovaly již před válkou početné ukrajinské diaspory.

Nejisté zůstávají údaje o počtu uprchlíků, kteří zamířili do Ruska. Zatímco OSN udávalo v lednu 2023 2,8 milionů, oficiální ruské zdroje z tzv. silových struktur hovoří o více než 5 mil. běženců. Tyto údaje není možné nezávisle ověřit. Podle některých ukrajinských představitelů vč. prezidenta Zelenského má podstatná část přesunů do Ruska charakter deportací.

11. Jaký je postoj České republiky k válce na Ukrajině, jak se ke konfliktu a jeho řešení staví nová vláda a jaké jsou hlavní nálady české společnosti?

Podpora české veřejnosti ukrajinských uprchlíků po čtyřech letech války není tak velká jako na začátku konfliktu, podle STEM se ale stále drží na více než solidních 66 procentech. Ukázalo se to i v únoru 2026 na demonstraci na podporu Ukrajiny na pražském Staroměstském náměstí, kam přišly desítky tisíc lidí. Proti je 23 procent respondentů. Většina z nich jsou voliči stávající vládní koalice, především SPD. Takže teatrální sundávání ukrajinské vlajky z budovy parlamentu, výroky o Ukrajincích pobírajících české sociální dávky, ale ve skutečnosti žijících na Ukrajině, jsou právě gesty vůči těmto voličům. Praktická politika vlády je podstatně méně radikální. Navzdory předvolebním slibům zůstala zachována muniční iniciativa, byt

bez českého příspěvku, který ovšem nebyl nijak závažný. Vláda také schválila finanční podporu EU Ukrajině, ač opět bez vlastního vkladu. Vládnoucí koalice nicméně v názoru na ukrajinskou otázku není jednotná, a to může být zdrojem mnohých problémů jak pro vládu, tak pro pomoc Ukrajině i situaci ukrajinských uprchlíků.

Otázky vypracoval:

Ondřej Soukup, novinář, Český rozhlas